

1859 Ateenan kisoista ei jälkipolville jäänyt paljon merkintöjä: lehtimiehet eivät nähneet mitään ahtaalla torilla vallinneen tungoksen takaa. Voittajille jaettiin Zappasin lahjoittamat runsaat rahapalkinnot.

Seuraavat olympiadiit kuluivat ilman kisoja. Zappas kuoli vuonna 1865, mutta testamenttasi suuromaisuutensa käytettäväksi olympiakisoja ja niille Ateenaan rakennettavia suorituspaikkoja varten. Seuraavat kilpailut järjestettiin vuonna 1870, ja ne olivat suurmenestys. Kilpailijoita saapui kaikkialta kreikkalaisesta maailmasta ja 30 000 katsojaa seurasi yleisurheilu-, paini- ja voimistelutapahtumia esiin kaivetulla antiikkisella Panateenalaisella stadionilla. Kisojen avoimuus alkoi kuitenkin herättää närkästystä yläluokkaisissa piireissä: järjestelytoimikuntaan kuuluvien professorien mielestä työmiesten voitot vain parodioivat antiikin yleviä kisoja. Kolmansii olympiakisoihin vuonna 1875 saivatkin osallistua vain "jalostuneisiin" luokkiin kuuluvat, etukäteisohjelman mukaan harjoitelleet yliopistopiskelijat. Kilpailut pidettiin edelleen stadionilla ja rahapalkinnoista, mutta tulos oli fiasko. Kilpailijat olivat välinpitämättömiä, järjestäjät kyvyttömiä ja yleisö hyvin tyytymättöntä. Seuraavina vuosina Zappasin säätiötä valvoi 'antiatteellinen' faktio. Rahoja käytettiin lähinnä suuren Zappeion-hallin rakentamiseen Ateenan keskustaan ja siellä pidettyyn teollisuus- ja maatalousolympiakilpailuun. Vuodelle 1888 suunnitellut olympiakisat peruutettiin, ja niiden tilalla järjestettiin seuraavana vuonna eliittivoimisteluseuran näytösesitys, joka päättyi kaaokseen.

Coubertin oli Sorbonnen kongressiin hankkinut tervehdyksen kuningas **Yrjöltä** ja "kunniajäsenyyden" kruununprinssi **Konstantinilta**, mutta Vikelas oli toiminut omin neuvoin esittäessään Ateenaa olympiakisojen isäntäkaupungiksi. Konstantin ilmoittautui oitis hankkeen kannattajaksi, mutta Zappeion-säätiö ja valtion rahakirstua vartioinut pääministeri **Harilaos Trikoupis** kiittivät Coubertinia kunniaista ja ilmoittivat, ettei kisoihin ollut kerta kaikkiaan varaa. Paroni vietti kolme kuumeista viikkoa Ateenassa puhumassa puolelleen maan silmäätekeviä, vähätteli kustannuksia, vetosi helleenien kunniantuntoon ja saikin Trikoupisilta lupauksen hallituksen "hyväntahtoisesta puolueettomuudesta" sekä käyttöoikeuden Zappeioniin. Kun Coubertinin kokoama järjestelykomitea osoittautui vastahankaiseksi, kruununprinssi nimitti uuden ja ryhtyi itse puheenjohtajaksi. Tammikuussa 1895 Trikoupisin hallitus kaatui. Uusi pääministeri **Theodoros Deligiannis** oli tunnettu räyhäkkäästä ulkopolitiikastaan ja selvästi vähäisemmästä säästöinnosta. Rahaa valtiolla ei edelleenkään ollut, mutta valtiovalta teki nyt kaiken voitavansa myöntämällä järjestäjille verovapautuksia ja laskemalla liikkeelle kisapostimerkin. Varat kisojen järjestämiseksi ja kilpailupaikkojen rakentamiseksi oli kerättävä kansalaisilta.

Olympiakisojen järjestämisestä tehtiin kreikkalaisten suuri kansallinen projekti. Kruununprinssin määräyksestä ainoastaan kreikkalaiset, kuningaskunnassa ja ulkomailla, saivat osallistua varojen keräykseen, ja pääsihteeri **Timoleon Filemonin** valvomaan komitean kassaan virtasi lahjoituksia laajoista väestöpiireistä. Ratkaisevan lahjan antoi Aleksandriassa asuva miljonääri **Georgios Averoff**, joka lupasi kokonaan maksaa Panateenalaisen stadionin kunnostuksen komeaksi marmoriareenaksi (Averoff on Kreikan historiassa vielä tunnetumpi myöhemmästä lahjoituksestaan, sotalaivasta). Muita suuria rakennuskohteita olivat pyöräily- ja ampumaradat. Erityinen komitea asetettiin valvomaan kreikkalaisten

urheilijoiden valmentautumista; monet lajit olivat maassa aiemmin tuntemattomia. Kruununprinssi veljineen oli näkyvästi esillä. Perustuslaki jätti kuningashuoneelle varsin vähän valtuuksia, mutta olympiakisat olivat erinomainen mahdollisuus lisätä kansansuosiota. Antiikin helleenien perinnönvaalijan rooli antoi sitä paitsi ulkomaiselle dynastialle tilaisuuden esiintyä 'kreikkalaisena'. Keväällä 1896 130 000 asukkaan Ateena alkoi olla valmis vastaanottamaan odotetut tuhannet ulkomaiset kilpailijat ja kisavieraat.

Ateena

Coubertinin todellinen vaikutusvalta urheilumaailmassa alkoi paljastua pian Sorbonnen kongressin hajaannuttua. Ateenan kisojen mainostaminen ja osanoton varmistaminen jäivät kansainvälisen olympiakomitean tehtäväksi, mutta tämän ainoa käytännössä toimiva jäsen oli paroni itse. Matka Ateenaan oli pitkä ja kallis ja nykykreikkalaisten maine minkäänlaisten tapahtumien järjestäjänä olematon. Coubertinin lähestymiset herättivät virallisissa piireissä hilpeyttä ja kilpailevissa liitoissa vihamielisyyttä. Ranskasta Ateenaan lähti lopulta vain pari pyöräilijää, muutama miekkailija ja yksi juoksija. Britanniassa menestys oli vielä huonompi. Vaikka AAA:n Charles Herbert on nimetty olympiahistoriassa jopa yhdeksi liikkeen kolmesta keskeisestä perustajasta (Coubertinin ja Sloanen ohella), hän ei tehnyt mitään kisahankkeen edistämiseksi (mikä AAA:n syntyhistorian huomioon ottaen ei ehkä yllättävää olekaan). Ateenan kisojen ajankohta osui kyllä sopivasti yliopistojen pääsiäislomaan, mutta tiedottaminen oli laiminlyöty pahasti. Neljä Kreikkaan matkustanutta brittiä saivat paikan päällä täydennystä paikallisesta siirtokunnasta ja turisteista.

Sloane teki ansiokasta työtä olympiakisojen mainostamiseksi USA:n itärannikon yliopistoissa. Neljän Princetonin yleisurheilijan lisäksi matkaan lähti Boston Athletics Associationin viisihenkinen joukkue, kaikki Harvardin miehiä. Retkikunnan kymmenes yleisurheilija, **James Connolly**, erosi Harvardista päästäkseen olympiamatkalle. Lisäksi Ateenaan saapui kaksi amerikkalaista ampujaa ja yksi uimari. Ainoa maa, missä olympia-ajatus sai valtion virallista tukea oli Unkari. Coubertinin ystävä **Ferenc Kémény** oli jopa tarjonnut Budapestia Ateenan sijaan ensimmäisten olympiakisojen isännäksi vuodelle 1896 osuvien Unkarin valtion tuhatvuotisjuhlien kunniaksi; paroni oli käyttänyt tätä kreikkalaisten pelottelemiseen. Kémény järjesti kahdeksalle Ateenaan lähteneelle unkari-laiselle atleetille kulttuuriministeriön tuhannen forintin apurahan. Tanskasta saapui neljä urheilijaa ja Ruotsista yksi.

Saksalaisten osanotto oli kynnyskysymys koko olympiahankkeen uskottavuudelle. Olympian lehdon kaivaukset olivat olleet saksalaisten projekti, ja monet katsoivat ranskalaisen nationalistin nyt tunkeutuneen heidän etupiiriinsä. Lisäksi vahva Turnee-voimisteluliike käänsi selkensä kilpaurheilulle ja koko anglosaksilaiselle sportin käsitteelle. Olympiakomiteassa ei ollut saksalaisia jäseniä, eivätkä Coubertinin lausunnot suinkaan parantaneet hänen kuvaansa saksalaisessa lehdistössä. Kreikkalaiset pelastivat kuitenkin tilanteen: kruununprinssi Konstantin oli keisari Vilhelmin lankomies, ja pääsihteeri Filemonin lähettämä sähke vakuutti, että olympiakisojen järjestäminen on alusta loppuun kreikkalai-

nen projekti. Berliiniläisen kemistin **Willibald Gebhardtin** kokoama 21 urheilijan joukkue saatiin kisamatkalle viime hetkellä.

Kun Coubertin itse saapui Ateenaan maaliskuussa 1896, hän sai huomata, että isäntien käsitys alkavien kisojen luonteesta poikkesi hänen omastaan. Kreikkalaiset eivät puhuneet ensimmäisistä olympiakisoista (ensimmäisen olympiadin kisoista ei puhunut kukaan) vaan kansainvälisistä olympiakisoista. Vaikka virallisissa yhteyksissä ei mainittu Zappasin kisoja, kreikkalaiselle lehdistölle ja yleisölle oli selvää, että heidän oma kisasarjansa on saanut jatkoa laajemmassa muodossa: koko maailma on tullut mitteleämään voimiaan helleenien kanssa. Coubertin sai Ateenan kisoissa tavallisen lehtimiehen kohtelun, ilman minkäänlaista virallista huomionosoitusta. Paroni kesti tyynesti, mutta kosti myöhemmin vaikenemalla Zappasin kisat kuoliaaksi kirjallisessa tuotannossaan ja olympialiikkeen historiassa.

Kreikkalainen kansallisaate oli kaikkialla keskeisesti esillä. Kisojen avajaispäiväksi oli määrätty 25. maaliskuuta (vanhaa lukua), Kreikan kansallispäivä, jolloin juhlittiin vapausodan alkamista vuonna 1821. Päivä osui pääsiäismaanantaiksi, joten edellispäivänä oli sopivasti juuri juhlistu ortodoksien suurta henkiinheräämisen juhlaa. Kuningasperhe oli näytävästi läsnä kaikissa kilpailutapahtumissa. Ateena oli koristeltu ja valaistu ennennäkemättömällä tavalla, ja joka illaksi oli suunniteltu kulkueita, illallisia tai muita juhlallisia oheistapahtumia. Kaupunki oli hyvissä ajoin täytynyt kreikkalaisista, kotimaasta ja ulkomailta. Sen, että ulkomaalaisia turisteja saapui vain muutamia satoja, ei alkuihmetysten jälkeen annettu häiritä juhlatunnelmaa.

Ateenan olympiakisoissa on laskettu kilpailleen 311 urheilijaa, joista 230 oli kreikkalaisia. Muut jakautuivat maittain seuraavasti: Ranska 19, Saksa 19, USA 14, Iso-Britannia 8, Unkari 8, Itävalta 4, Tanska 4, Ruotsi 1, Sveitsi 1, Bulgaria 1, Australia 1 ja Chile 1 (esim. Kluge 1981). Harva ulkomaalainen kilpailija oli kotimaassaan huipputasoa; amerikkalaiset yliopistourheilijat olivat yleisurheilulajeissa ylivoimaisia. Monet olivat kirjaimellisesti turistitasoa - paikallaolijat saivat osallistua kilpailuihin rajoituksetta, edellyttäen että he selvästi olivat amatööritason henkilöitä. Kaikille ei olympiakelpoisuutta myönnetty. Tarina kertoo ilmeisestikin ainoasta olympiakisoista innostuneesta italialaisesta, **Carlo Airoidista**, joka harjoitusmielessä käveli Milanosta Ateenaan; perillä häneltä evättiin osanotto-oikeus, koska hän ei vaadittaessa voinut todistaa amatööriyytään. Kaksi Britannian suurlähetystön henkilökunnan jäsentä, **Keeping** ja **Battel**, ilmoittautui pyöräilykilpailuihin. Maanmiehet yrittivät saada heidät suljettua kisoista, koska palvelushenkilöt eivät selvästikään voineet olla 'herrasmiehiä'. Asia synnytti suuren kohun, ja lopulta miehet saivat kilpailla.

Kisojen lajivalikoima noudatteli Coubertinin hahmottelemaa ohjelmaa muutamien isäntien tekemin poikkeuksin. Ratsastus ja purjehdus poistettiin ohjelmistosta, koska Kreikassa ei ollut sopivia hevosia eikä veneitä; soutu- ja kilpailut jouduttiin peruuttamaan myrskyn vuoksi. Paroni oli kerännyt sääntöjä vaikutusvaltaisimmiksi katsomiltaan lajiliitoilta eri maista: juoksulajeissa noudatettiin U.S.F.S.A:n, yleisurheilun kenttälajeissa AAA:n, miekkailussa ranskalaisen, pitämättä jääneessä soudussa italialaisen ja pyöräilyssä kansainvälisen lajiliiton sääntömääräyksiä. Isäntien omia lisäyksiä olivat kiekkonheitto ja matruusien 100

metrin vapaauinti. Ainoa laji, jossa poikettiin ankarista amatöörisäännöistä, oli miekkailu. Omassa sarjassaan kilpailleet miekkailunopettajat olivat puhtaasti ammattilaisia, mutta niin leimallisesti yläluokkaisen lajin katsottiin olevan koko amatöörikysymyksen yläpuolella.

Jo kauan oli ollut selvää, että maratonjuoksu olisi kisojen kohokohta. Kun ensimmäisten nykyaikaisten olympiakisojen paikaksi oli varmistunut Ateena, runoilija ja filhelleeni Michel Bréal ehdotti Sorbonnen kongressin päätöistunnossa juoksukilpailun järjestämistä Marathonin taistelukentältä Ateenaan antiikin tarumaisen viestinviejän muistoksi. Kokous hyväksyi ehdotuksen innostuneesti ja kreikkalaiset ottivat sen vastaan vieläkin suuremmalla intohimolla. Kun sitten voittajaksi selviytyi paikallinen kyläläinen Spiridon Louis, menestys oli täydellinen. Olympiahistorian kannalta Louis oli ihanteellinen ensimmäinen maratonvoittaja. Vaikka hän ei sopinutkaan "jalosyntyisten" antiikin olympiavoittajien muottiin, hänen vaatimaton käytöksensä sai elitistienkin hyväksynnän: Coubertinkin totesi helpotuksella, että "suuri vaara amatörismitte" vältettiin, kun Louis kieltäytyi hänelle tarjotuista palkinnoista. Seuraavan vuosisadan ajan Louisin esimerkkiä käytettiin osoittamaan, että köyhät ja 'alhaaisetkin' voivat menestyä olympiaurheilussa amatöörisäännöistä huolimatta. Filhelleeneille Louis tietenkin edusti henkiinherännyttä antiikin sankaria, kreikkalaisille itselleen todistusta heidän kansallisesta voimastaan ja heidän johtajilleen kuningasuskollista kansanmiestä. Louis itse näytteli roolinsa elävänä myyttinä tyylikkäästi kadotessaan julkisuudesta kisojen jälkeen. Vuonna 1936 hän kuitenkin esiintyi Berliinin olympiakisojen avajaisissa - järjestäjät olivat kiinnostuneet myyttien visualisoimisesta.

Epätavallisen kylmä sää haittasi kisatapahtumia, mutta muuten Ateenan olympiakisat olivat suuri yleisömenestys. Pääsihteeri Filemon ylisti raportissaan kisayleisön rauhanomaista käytöstä: hänen mukaansa tämä oli osoitus siitä, että Kreikasta puuttui "roskaväki" ja että koko kansaa yhdisti kansallinen ylpeydentunto ja sosiaalinen harmonia. Kreikkalainen yleisö piti itsestään selvänä, että Ateenasta tulisi kansainvälisten olympiakisojen pysyvä isäntäkaupunki; kuningas Yrjö puhui asiasta ulkomaisille kisavieraille järjestetyillä juhlaillallisilla, ja myöhemmin samana vuonna laadittu virallinen kisaraportti ei muuta vaihtoehtoa tunnekaan. Coubertin oli toista mieltä. Kisojen päätteeksi kokoontunut kansainvälinen olympiakomitea piti kiinni kiertävien kisojen periaatteesta ja Pariisista.

Epilogeja

Pettyneet kreikkalaiset saivat tyytyä Coubertinin lupaukseen omista 'välíkisoista', joita pidettäisiin säännöllisten olympiakisojen parillisina välivuosina. Keväällä 1897, osin olympiakisojen herättämän kansallisen innostuksen siivittämänä, Kreikka julisti Konstantinin ja Deligiannisin johdolla Turkille sodan. Tulos oli täysi katastrofi: suurvallat joutuivat pelastamaan kreikkalaiset alueluovutuksilta ja ottivat samalla maan finanssit valvontaansa. Sotavastuullisena pidetyn kuningashuoneen kansansuosio romahti, ja helleenien olympiahankkeet hautautuivat. Välíkisoista tuli totta vasta vuonna 1906. Coubertinillä oli takanaan kahdet epäonnistuneet olympiakisat, ja paroni pysyi poissa Ateenasta. Kruununprinssi Konstantinin jälleen johtama järjestelykomitea mainosti rohkeasti "toisia olympia-

laisia kisoja". Suorituspaikat olivat entiset ja kilpailujen taso nyt huomattavasti korkeampi. Kisainnostus ei kuitenkaan kohonnut aivan kymmenen vuoden takaiselle tasolle, kun maratonvoittajakin oli kanadalainen. Kansainvälinen Olympiakomitea ei koskaan ole tunnustanut Ateenan välikisoja virallisiksi olympiakisoiksi, mutta Suomen olympiahistoriaan ne jäivät. Sisäiset levottomuudet estivät vuoden 1910 välikisojen järjestämisen, eikä seuraaviakaan enää nähty. Megali Idea sai surkean lopun maailmansodan jälkimainingeissa, ja Konstantin kuoli maanpaossa.

Coubertinin olympialiike sai uutta henkeä Lontoosta 1908 ja Tukholman suurmenestys vuonna 1912 varmisti sen henkiinjäämisen. Sadan vuoden aikana se on kasvanut koko maailman urheiluelämää säänteleväksi koneistoksi, jonka ulkopuolella ovat vain suurimmat ja rahakkaimmat ammattilaisjärjestöt; olympiakelpoisuudesta on tullut urheilulajien arvostuksen mittari. 'Olympismin' ja amatööriyden liiton moraalinen hegemonia kesti senkin jälkeen, kun ne luonut maailma katosi kahden maailmansodan myötä. Olympialiikkeen ansiosta kansainvälinen urheilu kantoi sääty-yhteiskunnan arvoja 1970-luvulle saakka. 1980-luvulla olympialiike saattoi lopulta hylätä merkityksensä menettäneen amatööriäteen ja päästää rahamiehet kisoihin: vanha yhteiskunta elää enää KOK:n jäsenluettelossa.

Vuonna 1990 Kansainvälinen olympiakomitea päätti äänin 51-35 myöntää olympialiikkeen satavuotisjuhlakilpailut Ateenan sijasta Atlantalle. Neljä vuotta myöhemmin KOK:n puheenjohtaja Juan Antonio Samaranch kävi Much Wenlockissa ja istutti tammen William Penny Brookesin muistoksi. Heinäkuussa 1996 järjestettiin 110. Much Wenlockin olympiakisat. Avajaislajina ollut krikettiottelu päätettiin keskeyttää rankkasateen vuoksi.

Lähdeluettelo

Bryant, John, Much Wenlock lays claim to its Olympic birthright. The Times 18.7.1996. *Bulletin du Comité International des Jeux Olympiques*, nrot 1,2,3/1894 (reproduktiot v. 1994).

Clogg, Richard, A Short History of Modern Greece, 2nd Edition. Cambridge 1986.

Coubertin, Pierre, Textes choisis, Tome II: Olympisme. Zürich 1986.

Dolianitis, Georgios, The Contribution of Demetrios Vikelas to the Revival of the Olympic Games. International Olympic Academy, Report of the 34th Session, 1994, s. 93-120. Lausanne 1995.

Kluge, Volker, Die Olympischen Spiele von 1896-1980. Berlin 1981.

Lovesey, Peter, The Official Centenary History of the Amateur Athletic Association. Enfield 1979.

MacAloon, John J., The Revival of the Olympic Games. International Olympic Academy, Report of the 24th Session, 1984, s. 169-182. Lausanne 1984.

Mandell, Richard D., The First Modern Olympics. Berkeley 1976.

Mullins, Samuel P., Pierre de Coubertin and the Wenlock Olympian Games. International Olympic Academy, Report of the 24th Session, 1984, 99-112. Lausanne 1984.

Müller, Norbert, One Hundred Years of Olympic Congresses 1894-1994. Lausanne 1994.

The Olympic Games of 1896, Charles Beck (ed.). Athenai 1988 (näköispainos vuodelta 1896).

Svahn, Åke, "Olympiska Spelen" i Helsingborg 1834 och 1836. Idrott, historia och samhälle, 1983, s. 77-105. Stockholm 1983.

Young, David C., *The Olympic Myth of Greek Amateur Athletics*. Chicago 1984.

Young, David C., *A New History of the Modern Olympic Revival: Soutsos, Zappas, Brookes, Vikelas and Coubertin*. International Olympic Academy, 1st Joint International Session..., 1992, s. 25-31. Lausanne 1992.

KANSAINVÄLISET OLYMPIALAISET KISAT 6-15.4. 1896 ATEENASSA

Maanantai 6.4.

Avajaiset. Arviolta 70 000 ihmistä ahtautuu puolestapäivästä lähtien lähes valmiille Panateenalaiselle stadionille, 50 000 muuta seuraa tapahtumia vuorenrinteeltä. Kuningasperheen saavuttua klo 15.15 juhlallisuudet alkavat. Kruununprinssin tervehdyspuheen jälkeen kuningas Yrjö julistaa kisat avatuiksi, minkä jälkeen soittokunta ja kuoro esittävät *Spiridon Samarasin* säveltämän olympiahymnin, yleisön pyynnöstä kahteen kertaan. Soittajien poistuttua ensimmäiset kilpailijat ilmestyvät pukuhuoneesta tunnelin kautta kentälle.

Ensimmäinen kilpailu on 100 metrin alkuerä, jonka voittaa amerikkalainen *Francis Lane*. Ensimmäinen loppukilpailu on kolmiloikka ja ensimmäinen olympiavoittaja USA:n *James Connolly*. Kahdella loikalla ja yhdellä hypyllä syntynyt tulos 13,71 on yli metrin parempi seuraavaa. 800 metrin alkuerien jälkeen alkaa kiekonheitto, jota kreikkalaiset pitävät kansallislajinaan (muualla sitä ei ole ennen harrastettukaan). Amerikkalainen *Robert Garrett* hiljentää kuitenkin katso-
mon heittämällä viimeisellään 29,15 ja voittaa kotisuosikit *Paraskevopoulosin* ja *Versisin*. Tähtitilippu nostetaan salkoon toisen kerran, ja 400 metrin alkuerien jälkeen kilpailut päättyvät. Yleisö purkautuu stadionilta viettämään iltajuhlaa Ateenan kaduilla.

Tiistai 7.4.

Aamupäivä on varattu miekkailulle. Zappeion-hallissa kuningasperheen läsnäollessa florettikilpailun voittaa ranskalainen *Emile Gravelotte*. Miekkailumestarien (ammattilaisten) floretissa on vain kaksi osallistujaa, joista voittajaksi selviytyy yleisön riemuksi *Leonidas Pyrgos*, Kreikan ensimmäinen nykyajan olympiavoittaja. Stadionille ilmestyy iltapäivällä edellispäivää huomattavasti vähemmän yleisöä. Hilpeyttä herättäneiden 110 metrin aitojen alkuerien jälkeen käydään ensimmäisenä finaalina pituushyppy, jossa amerikkalaiset ovat omaa luokkaansa. *Elery Clark* hyppää viimeisellään kahden yliastutun jälkeen 635 ja voittaa Garrettin ja Connollyn. 400 metrin loppukilpailun voittaa saman joukkueen *Thomas Burke* ajalla 54,2 (rata oli pehmeä, ja juoksijoiden täytyi hidastaa jyrkissä kaarroksissa pysyäkseen pystyssä). Kuulantyönnössä Robert Garrett tuottaa yleisölle jälleen pettymyksen voittamalla suositun *Miltiadis Guskosin* kahdella sentillä (voittotulos 11,22).

Seuraavaksi areenalle marssivat painonnostajat. Kahden käden kilpailussa tanskalaisesta *Viggo Jensenistä* tulee pohjoismaiden ensimmäinen olympiavoittaja tuomaripäätöksellä tasatulokseen päätyneessä kisassa britti *Launceston Elliotin* kanssa. Yhden käden nostoissa miesten järjestys vaihtuu; voittaja Elliot herättää virallisen kisaportinkin mukaan huomiota poikkeuksellisen komeana miehenä. Tanskan ja Britannian liput voittosalossa herättävät helpotusta äänekkäisiin amerikkalaisjuhlisiin kyllästävissä yleisöissä. Illan viimeisenä lajina juostaan 1500 metriä, jonka voittaa loppusuoralla australialainen *Edwin Flack* (4.33,2), ja salkoon nostetaan toistamiseen Ison-Britannian lippu.

Keskiviikko 8.4.

Kylmin päivä sitten helmikuun: kaikki stadionin tapahtumat siirretään. Aamupäivällä kuningatar avaa juhlallisesti uuden Kallitheat **ampumaradan**. Ensimmäinen laji, 200 metrin sotilaskivääriammunta, kerää koko kisojen suurimman osanottajamäärän. 160 ampujan joukossa on vain kymmenen ulkomaalaista. Miehet paukuttelevat iltaan saakka, mutta ratkaisu jää silti seuraavalle päivälle. **Tennisturnaus** alkaa sille pystytetyssä teltassa. Päivän ainoa loppukilpailu on 100 kilometrin **pyöräily** Nea Phalironin uudella radalla. Ranskalainen *Léon Flameng* ajaa 300 kierrosta nopeimmin. Kymmenestä kilpailijasta kahdeksan ja katsojista yhtä suuri osa on luovuttanut jo paljon aiemmin. Sää latistaa myös illan ulkoilma-juhlat.

Torstai 9.4.

Sää pysyy huonona, mutta ohjelma päätetään viedä läpi. Edellispäivältä jatkunut ammunta saadaan päätökseen ja voittajaksi odotetusti kreikkalainen, *Pandelis Karasevdas*. Tenniksen karsintatottelut jatkuvat koko päivän. Aamupäivällä käytyyn säilämiekkailuun osallistuu viisi miestä, joista voittaja on isäntien *Ioannis Georgiadis*. Iltapäivän kilpailut stadionilla keräävät yhä harvemtuneen yleisömäärän. Ainoa yleisurheilulaji on 800 metrin finaali, jossa Edwin Flack ottaa helposti toisen mestaruutensa ajalla 2.11,0.

Tämän jälkeen alkavat **voimistelukilpailut**. Ensimmäisenä lajina käydään nojapuiden joukkuekilpailu, jossa saksalaisten sotilaallisesti esiintyvä joukkue tuomitaan kreikkalaisia paremmaksi. Rekin joukkuekilpailussa saksalaiset saavat toisen voittonsa viemällä liikkeensä läpi, kun yhtään vastustajaa ei ilmaannu. Seuraavat yksilölajit. Hypyn voittaa Saksan *Carl Schumann*, mutta hevosien vie kisojen ainoa sveitsiläinen, *Louis Zutter*. Yleisöllä on vaikeuksia ymmärtää, miksi kreikkalaisvoimistelijoille annetaan helppoista liikkeistään vähemmän pisteitä kuin vaikeampia yrittäville saksalaisille. Renkaiden voittajaksi tulee kuitenkin suureksi riemuksi *Ioannis Mitropoulos*, ennen kuin *Hermann Weingärtner* palauttaa saksalaisvallan rekillä ja alkava pimeys ja

jatkuva kylmyys siirtävät loput lajit seuraavaksi päiväksi.

Perjantai 10.4.

Maratonpäivä, vähän lämpimämpää. Aamupäivällä stadionilla jatketaan voimistelua: saksalainen *Alfred Flatow* voittaa nojapuut ja Kreikan *Nikolaos Andriakopoulos* köysikiipeilyn. Amerikkalaisveljekset *John* ja *Sumner Paine* ottavat ampumaradalla kaksoisvoiton palvelurevolvenilla. Pääsylippujen hintaa on laskettu, ja stadion alkaa täyttyä jo puoleltapäivin. Kello kahteen mennessä koko Ateena on stadionilla, vieriseillä rinteellä tai reitin varrella kaduilla. Edellisiltana Marathonin kylään kuljetetut 25 miestä lähetetään matkaan kohti Ateenaa kello kaksi.

Muut lajit alkavat stadionilla samaan aikaan. Thomas Burke voittaa 100 metrin finaalin ajalla 12,0. Myös Ellery Clarkista tulee kaksoisvoittaja: voittotulos korkeushypyssä on 181. 110 metrin aitojen finaaliin lähtee vain kaksi miestä, joista parempi on amerikkalainen *Thomas Curtis* (17,6). Seiväshypyn loppuratkaisu saman maan *William Hoytin* ja *Albert Tylerin* välillä (Hoyt voittaa tuloksella 330) jää vaille huomiota, sillä samaan aikaan maraton on ratkennut. Vuorollaan johtaneet ranskalainen *Albin Lermusiaux* ja Edwin Flack ovat sortuneet matkan varrelle, ja ensimmäisenä stadionille saapuu *Spiridon Louis*. Prinssit saattavat voittajan maaliin, ja yleisön riemua lisää se, että kaksi seuraavaakin maaliintulijaa on kreikkalaista (joista jälkimmäinen sittemmin hylätään, kun käy ilmi, että osa matkasta oli taittunut hevoskärryissä).

Stadionin viimeinen laji, kreikkalais-roomalainen **paini**, jää yleisen juhlinnan varjoon. Painorajoja ei ole, ja kaikki ottelut käydään selätykseen tai luovutukseen asti. Katsojat eivät pidä siitä, että kreikkalaiset painivat myös keskenään eikä vain ulkomaisia vastaan. Pitkiin otteluihin tuskastuvan yleisön vaatimuksesta ratkaisukamppailu *Carl Schumannin* ja Kreikan *Tsitasin* välillä keskeytetään ja siirretään seuraavaan aamuun. Koko ilta kuluu maratonvoiton juhlinnassa, ja kohokohta on suuri festivaali Pireuksen satamassa.

Lauantai 11.4.

Paini viedään aamulla päätökseen lähes tyhjällä stadionilla. Läsnaolijoiden pettymykseksi Schumann voittaa. Ammuntakilpailuja jatketaan. Vaapaistoolin voittaa Painen veljeksistä Sumner, 25 metrin pistoolin isäntien *Ioannis Frangudis*. 300 metrin sotilaskiväärin ratkaisut siirretään seuraavaan päivään.

Aamupäivällä 40 000 katsojaa saapuu Pireukseen seuraamaan uintakilpailuja Zeen lahdessa. Päivä on kisaviikon lämpimin, mutta huhtikuisen Välimeren lämpö on vain 13 astetta. Uimarit kuljetaan paatilla lähtölinjalle ja komennetaan veteen odottamaan lähtölaukausta. Ensimmäinen laji on 100 metrin vapaauinti, jonka voittaa unkarilainen *Alfréd Hajós*. Seuraavaksi uidaan matruusien 100 metrin vapaauinti, joka on avoin satamassa olevien kreikkalaisten sotalaivojen merimiehille. Veteen uskaltautuneista nopein, *Ioannis Malokinis*, saa nimensä olympiahistoriaan. 500 metrin vapaauintiin lähtee vain kolme miestä, joista voittaa Itävallan *Paul Neumann*. 1200 metrin vapaauintin lähtö tapahtuu poukaman ulkopuolella avomeriaallokossa, josta ensimmäisenä maaliin taistelee jälleen Hajós.

Iltapäivätapahtumat keskittyvät Ateenan pyöräilyradalle. Päivän sankari on ranskalainen *Paul Masson*, joka voittaa kaikki kolme kilpailua: 2000 metriä, 10 kilometriä ja yhden kierroksen (333,3 m) aika-ajon.

Tennis on edennyt finaaleihin. Kaksinpelin voittaa irlantilainen *John Pius Boland*, turisti, joka vasta paikan päällä innostuikin ottamaan osaa. Hän voittaa myös nelinpelin parinaan saksalainen *Friedrich Traun*.

Sunnuntai 12.4.

Alkuperäisessä ohjelmassa olleet purjehduskilpailut on peruttu jo aiemmin osallistujien puutteen vuoksi.

Edellispäivästä jatkuneen sotilaskiväärakilpailun voittaa kreikkalainen *Georgios Orfanidis*.

Päivän suur tapahtuma on maratonpyöräily. 87 kilometriä pitkä reitti kulkee velodromilta Marathoniin ja takaisin. Vain kuusi miestä lähtee matkaan, ja voittajaksi selviytyy runsaslukuisen yleisön riemuksi kahdesta kaatumisestaan huolimatta *Aristidis Konstantinidis*. Illalla järjestetään suuri soitukulkue Ateenan kaduilla ja juhlaillalliset kuninkaan palatsissa ulkomaisille kilpailijoille ja lehtimiehille.

Maanantai 13.4.

Soutukilpailut joudutaan kokonaan peruuttamaan ankaran tuulen vuoksi. Kisojen viimeinen laji on 12 tunnin ratapyöräily. Kuusi kilpailijaa lähetetään matkaan kuudelta aamulla. Puoleltapäivin jäljellä on kolme, kahdelta vain Itävallan *Adolf Schmal* ja englantilainen lähetystöyöntekijä *Keeping*. Schmal voittaa lopulta yhdellä kierroksella ajettuaan 295 kilometriä, mutta molemmat miehet ovat maalissa surullinen näky.

Tiistai 14.4.

Stadion täyttyy päättäjaisjuhlia varten, mutta ilta-päivällä alkaa rankkasade. Yleisön vaatimuksesta päättäjäiset siirretään seuraavaan päivään.

Keskiviikko 15.4.

Päättäjäiset järjestetään aamupäivällä täydellä stadionilla hyvän sään vallitessa. Kuningas Yrjö jakaa olympiavoittajille oliivinlehvän ja hopeisen mitalin, sitten toiseksi tulleille laakerinlehvän ja pronssimitalin. Voittajat marssivat Louisin johdolla kunniakierroksen, minkä päätteeksi kuningas julistaa ensimmäiset kansainväliset olympialaiset kisat päättyneiksi.